Tisztelt Látogató!

E dokumentum archivált tartalom, amely elavult, nem hatályos információkat is tartalmazhat.

Kérjük, hogy a dokumentumra való hivatkozást megelőzően az **ÁNTSZ központi** (www.antsz.hu), valamint az **országos** és **regionális** intézetek honlapjainak aktuális tartalmakat megjelenítő oldalain szíveskedjen tájékozódni.

ARCHÍV

2. számú melléklet

Útmutató gazdálkodó szervezetek számára a kulcsfontosságú infrastruktúra, és a kritikus erőforrások folyamatos biztosításának tervezéséhez influenza pandémia idején

ARCHÍVUM
ARCHÍV

TARTALOM

1 Bevezetés....3
2 Célkitűzés, hatály....4
2.1 Célkitűzés....4
2.2 Hatály....4
3 A pandémiás influenza – háttér információk....5
3.1 Az influenza pandémia hatásai....5
3.2 További tervezési alapinformációk, alapadatok....5
3.3 Az influenza pandémia Egészségügyi Világszervezet által meghatározott fázisbeosztása alapján....7
4 Az influenza pandémia hatása az üzemfolytonosságra....7
4.1 Humán erőforrás....7
4.2 A munkavállalók védelmének fontossága....8
4.3 A munkaerő hiányzásához vezető okok....8
4.4 Tervezési alapadatok, és a hiányzás becslése....8
5 Az influenza pandémiás tervezésért és krízis kezelésért felelős csoport felállítása, és az influenza pandémiás terv elkészítése....8
6 Folyamatos működés biztosítása, üzemfolytonosság tervezése és szervezése....9
6.1 A társaság feladatainak elemzése....9
6.2 A minimálisan fenntartandó működés/szolgáltatás és az ehhez szükséges kritikus létszám meghatározása....9
6.3 A kritikus munkaerő biztosításának eszközei....10
6.4 Humán erőforrás tervezése influenza pandémia idejére....10
6.5 A munkavállalók munkahelyi felkészítése....10
7 Intézkedések a munkaerő védelme céljából....10
7.1 Általános megfontolások....10
7.2 Közösségi érintkezések korlátozása a munkahelyen....11
7.3 Utazással kapcsolatos intézkedések....11
7.4 Influenza elleni védőoltások....12
7.4.1 Szezonális influenza elleni védőoltás....12
7.4.2 Influenza elleni védőoltás pandémia idején....12
7.5 Antivirális szerek rendelése, tárolása, felírása, elosztása....13
7.6 A foglalkozás egészségügyi szolgálatok feladata influenza pandémia idején....14
7.7 Infekciókontroll a munkahelyeken....14
7.7.1 Takarítás, fertőtlenítés....14
7.7.2 Személyi higiéné....15
8 Pandémiás tervezési útmutató gazdálkodó szervezetek számára....16
8.1 Feladatok és felelősségek fázisonként....16
9 Kommunikáció....19
9.1 Kommunikációs terv....19
10 Függelék....21
11 Rövidítések jegyzéke....25

ARCHÍVUM

1 Bevezetés

A gazdálkodó szervezetek szempontból az influenza pandémia egy hirtelen fellépő, elhúzódó munkaerőhiánnyal járó esemény, amely veszélyezteti a kiszámítható, napi munkavégzést: a folyamatos termelést, a szolgáltatást, és az ügyintézést. Ahhoz, hogy pandémia idején folytatni lehessen a kulcsfontosságú tevékenységeket, és biztosítani az ehhez szükséges erőforrásokat, összehangolt cselekvési terv szükséges. **Az influenza pandémia abban különbözik az egyéb nem járványügyi, ám ugyancsak tervezést igénylő nem várt eseményektől, hogy azoknál időben jobban elhúzódó, és összességében súlyosabb következményekkel járó krízisre kell számítani.** A munkahelyi hiányzások mértéke és a hatás súlyossága függ a szervezet nagyságától, a munkavégzés típusától és a munkaerő összetételétől. A szervezet átvilágítása és önértékelése ezért a pandémiára való felkészülés fontos alapfeltétele.

Magyarországon az influenza rendszeresen előforduló fertőző betegség, melyet az influenza vírusok okoznak. Az influenza vírusok rendszeresen kisebb-nagyobb járványokat idéznek elő főleg a téli hónapokban. Majdnem minden évben megjelennek új, az előző években előfordulóktól kismértékben különböző influenza vírusok, amelyek a fogékony személyeket képesek megbetegíteni. Ezt nevezzük **szezonális influenzának**. Az influenza többnyire egy önmagától, tüneti kezelés mellett gyógyuló, viszonylag enyhe lefolyású megbetegedés. Az idősek, valamint a krónikus betegségük miatt kockázatnak kitett személyek esetében azonban súlyos szövődmények alakulhatnak ki, amelyek kapcsán kórházi ellátás válhat szükségessé, sőt halálos kimenetel is előfordul.

A pandémiás influenza ettől különbözik.

Az influenza pandémia ugyanis egy teljesen új influenza A vírus terjedésének a következménye, amelyre jellemző, hogy nem kismértékben, hanem lényegesen különbözik a korábban előforduló influenza vírusoktól. Éppen ezért az új vírusfertőzéssel szemben mindenki fogékonnyá válik. Világjárvány akkor alakul ki, amikor egy új influenza vírus képes lesz emberről emberre gyorsan és tartósan terjedni.
A tapasztalatok azt mutatják, hogy az influenza A vírusok néhány évtizedenként idéznek elő világjárványokat, egy évszázadban átlagosan mintegy kettőt-hármat. A legutolsó pandémia óta (1968) már negyven év telt el. A múlt századi pandémiák közül a legsúlyosabb következményekkel az 1918-as „spanyolnátha” járt. Ez egy olyan pusztító világjárvány volt, amely több mint 40 millió ember halálát okozta világszerte. 1957-ben az Ázsiai influenza, 1968-ban pedig a Hong Kong-i influenza okozott világjárványt, amelyek a spanyolnáthához képest kevésbé ugyan, de szintén súlyos következményekkel jártak.

A körülmények ma is adottak egy új, pandémiás potenciállal rendelkező influenza vírus kialakulására.

Az Egészségügyi Világszervezet és az Európai Unió elkészítette az influenza pandémiára vonatkozó terveit, és ajánlásait. Felhívják a figyelmet arra, hogy **egy bekövetkező világjárvány nemcsak az egészségügy, hanem a nemzetgazdaság valamennyi egyéb szektorára is súlyos hatásokat fog gyakorolni.** Az influenza pandémiára való felkészülés azon alapul, hogy megfelelő tervezéssel, és összehangolt hatékony intézkedésekkel várhatóan megfékezhető a világjárvány, és jelentősen csökkenthetőek a káros következmények mind egészségügyi, mind pedig gazdasági és infrastukturális vonatkozásban.

ARCHIVUM ARCHIVED

Az Egészségügyi Minisztérium a pandémiás felkészülés kezdete óta szorgalmazza az interszektoriális felkészülést. Ennek érdekében 2005-ben miniszteri levélben hívták fel az érintett tárcák vezetőinek figyelmét a felkészülés szükségességére. A multiszektoriális felkészülés fontosságát hangsúlyozta 2007-ben a Kormányzati Koordinációs Bizottság, amely a katasztrófák, nem katonai jellegű válsághelyzetekre történő felkészülés irányításáért, valamint a bekövetkező események felszámolásának koordinálásáért felelős legmagasabb szintű kormányzati fórum. 2008 februárjában az Országgyűlés Egészségügyi Bizottsága is napirendre tűzte a pandémiás felkészülést, szorgalmazva a multiszektoriális felkészülést.

Az egészségügyi ágazatra vonatkozó Nemzeti Influenza Pandémiás Terv 2005-ben készült el, és 2009-ben az Egészségügyi Világszervezet és az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ ajánlásainak figyelembevételével módosításra került.

2 Célkitűzés, hatály

2.1 Célkitűzés

A gazdálkodó szervezetek alapvető üzleti érdeke a működés, termelés, szolgáltatás folyamatos biztosítása. A szervezetnek a változó környezethez történő alkalmazkodása során alapvető feladata az üzemfolytonosságot veszélyeztető tényezők feltárása, a negatív hatások minél teljesebb körben történő kivédése, és a gazdasági károk minimalizálása. Útmutatónk segítségével fel szeretnénk hívni a gazdálkodó szervezetek vezetőinek a figyelmét arra, hogy **egy influenza pandémia kapcsán kialakuló helyzet várhatóan túllépi a krízishelyzetek kezelésére vonatkozó, valamint az üzletfolytonossági tervezésük jelenlegi kereteit, éppen ezért további részletes tervezést igényel.**
A jelen útmutató elsődleges célja, hogy segítséget nyújtson a gazdálkodó szervezetek számára egy esetleges influenza világjárványra történő felkészülésben, rávilágítson a szervezet által mérlegelendő kérdések széles körére a pandémia során, illetve azt követően, továbbá eszközként szolgáljon a gazdálkodó szervezet influenza pandémiás tervének elkészítésében.
A tervezés során az alapvető cél a nemzetgazdaság működéséhez szükséges kritikus hazai termelő kapacitás és szolgáltatásrendszer fenntartása influenza pandémia idején.

2.2 Hatály

Influenza pandémia során valamennyi gazdálkodó szervezetnek fontos szerepe lesz a világjárvány negatív gazdasági és társadalmi hatásainak minimalizálásában. A közös felkészülés valamint a pandémiás tervek elkészítése a gyors és hatékony reagálás eszközei, amelyek lehetővé teszik a szükséges intézkedések időben történő összehangolt meghozatalát, ezáltal a társadalom működőképességének folyamatos fenntartását, és a gazdasági összeomlás elkerülésének veszélyét.
A lakosság alapvető ellátását biztosító, és a társadalom működőképességének fenntartása szempontjából alapvető fontosságú nemzetgazdasági területeken a pandémiára való felkészülés össztársadalmi érdek, így azt prioritásként kell kezelni. Természetesen számos egyéb gazdálkodó szervezet is létezik, amely az ország társadalmi és gazdasági stabilitása szempontjából kulcsfontosságú. Elsősorban ezeknek a szervezeteknek készült ez az útmutató.
A folyamatos működés fenntartása nyilván valamennyi kis, közép és nagyvállalat, egyéb gazdálkodó szervezet számára fontos. A pandémiára való tervezés és felkészülés tehát végső soron valamennyi szervezet számára jelentős előnyökkel jár, így az útmutató számukra is hasznos segítséget kíván nyújtani szervezeti, szervezési és betegség megelőzési ajánlások megfogalmazásával.

Az útmutató elsősorban a gazdálkodó szervezetek vezetőinek, adminisztratív szerveinek, valamint a válsághelyzetek menedzselését irányító szervezeti egységeknek/csoportoknak kíván segítséget nyújtani az influenza pandémiára felkészülésre és intézkedésekre vonatkozó terveik elkészítésében.

Kritikus infrastruktúra és kulcsfontosságú erőforrások Magyarországon

Élelmiszeripar, mezőgazdaság, kereskedelem, energiatermelés és szolgáltatás (villamos energia, földgáz, üzemanyag), ivóvíz ellátás, honvédelem, katasztrófavédelem, közbiztonság, kormányzati szféra és közigazgatás, közegészségügy és egészségügyi ellátórendszer, tömegközlekedés, áruszállítás, információ technológia, hírközlés, postai szolgáltatás, bankok és üzleti szféra.

3 A pandémiás influenza – háttér információk

3.1 Az influenza pandémia hatásai

A következő pandémia idejét, természetét és következményeit nem lehet előre megjósolni Tervezési célból azonban szükség van sarokszámokra, amelyeket a jelenlegi ismeretekre alapozott legvalószínűbb forgatókönyv szerint kerülnek meghatározásra. A tervezési alapadatok szakértői becsléseken, korábbi influenza pandémiák adataira épülő modellezéseken, valamint nemzetközi ajánlásokon alapulnak.
Az influenza pandémiának alapvetően háromféle hatásával kell számolni:

(1) **egészségügyi**: megbetegedések, halálozás, az egészségügyi ellátórendszer fokozott igénybe vétele;
(2) **társadalmi**: a népesség megváltozott mobilitása, fennakadás az alapvető szolgáltatások nyújtásában, az infrastruktúra működésében;
(3) **gazdasági**: kieső munkaerő, a GDP csökkenése, a gyógyítás-megelőzés költsége.

Pandémia során várhatóan körülbelül a lakosság 25-45 százaléka betegszik majd meg klinikai tünetekkel. Ez Magyarországon mintegy 2,5-4,5 millió influenza megbetegedést jelent egy 10-15 hétig tartó járvány alatt egy, vagy több egymást követő szezonban. A megbetegedési ráta és a lefolyás azonban jelentősen különbözhet az egyes korcsoportok között.
Pandémia során az influenzában megbetegedettek között a halálesetek aránya várhatóan jelentősen magasabb lesz, mint szezonális influenzajárványok idején. A magyarországi világjárvány során körülbelül 10.000 fő többlethalálozásra lehet számítani.
Megfelelő tervezéssel és hatékony intézkedésekkel azonban jelentősen csökkenthető mind a fertőzések és halálesetek száma, mind pedig a világjárvány kedvezőtlen társadalmi és gazdasági következménye.

3.2 További tervezési alapinformációk, alapadatok

- A pandémiás influenza vírusfertőzésre mindenki fogékony.
- A jelentős nemzetközi forgalom következtében egy esetlegesen Ázsiában megjelenő emberről emberre terjedő vírusvariás rövid idő alatt elérheti Európát. Egy országon belül mindössze néhány hét szükséges ahhoz, hogy a vírus széles körben elterjedjen.
- Pandémia során a megbetegedések előfordulása, valamint a társadalmi-gazdasági következmények súlyossága jelentősen meghaladja még a legsúlyosabb szezonális

influenzajárvány során tapasztaltakét is. Jelentősen megnő az orvoshoz fordulások, kórházi kezelések száma. Az influenza pandémia várhatóan jelentős többlethalálozással jár majd. Súlyos lefolyású esetekre nemcsak idősek és krónikus betegek esetén lehet számítani, hanem az egészséges felnőtt és gyermek lakosság körében is.

- A megbetegedési arány 25-35 % körül várható a teljes lakosságban.
- A fertőzés lappangási ideje (a fertőződés időpontja és az első tünet megjelenése közötti időintervallum) átlagosan két nap.
- Az influenza dominánsan cseppfertőzés útján terjed, köhögés, tüsszentés vagy beszéd során. A cseppfertőzéssel való terjedés közeli kontaktus (minimum 1 m távolság) esetén valósulhat meg. A fertőző vírusrészecskék nem terjednek a levegőben nagy távolságra. Indirekt terjedés előfordulhat, amikor a vírus nem közvetlenül, hanem egy közvetítő közegen keresztül terjed emberről emberre. A közvetítő közeg a leggyakrabban vírusrészecskéket tartalmazó váladékkal szennyezett felület. Ezekben az esetekben a „piszkos kéz” fontos közvetítő szerepet játszik.
- A fertőzött személyek már a tünetek megjelenése előtti napon fertőzhetnek. A fertőzőképesség a tünetek megjelenését követő 48 órán belül a legmagasabb.
- A fertőzést követően nem mindig alakulnak ki jellegzetes klinikai tünetek. A tünetmentes, vagy tünetszegény formában zajló esetek is fertőzhetnek. A fertőzés lezajlását követően védettség alakul ki.
- Az influenza szövődménymentes esetekben 5-7 nap alatt zajlik le. Szövődmények fellépése esetén a gyógyulási idő ennél hosszabb.
- A hiányzási ráta a pandémia súlyosságától függ. A munkahelyi hiányzások hátterében jellemzően betegség, beteg családtagok ápolása, valamint félelem a fertőzéstől állhatnak. A járvány teljes ideje alatt négy munkavállalóból átlagosan egy vagy két fő 5-10 napig tartó hiányzása várható.
- Magyarországon a járványhullám várhatóan 12-15 hét alatt zajlik le. A helyi járványok várhatóan 6-8 hétig tartanak majd.
- Lehetséges, hogy több járványhullám alakul ki, amelyek között hetek, vagy akár hónapok is eltelhetnek. Megelőző intézkedések hiányában a második járványhullám – amennyiben kialakul - akár súlyosabb következményekkel is járhat, mint az első.

ARCHÍVUM

3.3 Az influenza pandémia Egészségügyi Világszervezet által meghatározott fázisbeosztása alapján

WHO fázisbeosztás			
Inter-pandémiás időszak			
1. fázis	Állati eredetű influenza vírusok által okozott emberi megbetegedéseket nem jelentenek.		
2. fázis	Házi, vagy vadon élő állatok között terjedő influenza vírus emberi megbetegedést idéz elő, és ezért lehetséges pandémiás fenyegetést jelent.		
3. fázis	Egy állati, vagy emberi-állati reasszortáns influenza vírus szórványos megbetegedéseket, vagy kisebb eset-halmozódásokat okoz emberek között, de még nem képes olyan hatékonyan emberről emberre terjedni, hogy a lakosság körében folyamatosan járványokat okozzon.		
Pandémiás riasztás időszaka			
4. fázis	Egy meghatározott új, állati, vagy emberi-állati reasszortáns influenza vírus bizonyítottan képes emberről emberre hatékonyan terjedni, és egy adott országban a lakosság körében folyamatosan járványokat okozni.		
5. fázis	Ugyanaz az új influenza vírus folyamatosan képes a lakosság körében járványokat okozni egy adott WHO régió két, vagy több országában.		
Pandémiás időszak			
6. fázis	Az 5. fázisra meghatározott kritériumokon túl ugyanaz az új vírus folyamatosan képes a lakosság körében járványokat okozni egy másik WHO régió legalább egy országában.	**6. a.**	Az új influenzavírus altípus folyamatosan képes a lakosság körében járványokat okozni legalább két WHO régióban, amelyek egyike sem a WHO Európai Régiója.
		6. b.	Az új influenzavírus folyamatosan képes a lakosság körében járványokat okozni legalább két WHO régióban, ezek közül az egyik a WHO Európai Régiója.
		6. c.	Az új influenzavírus Magyarországon területi járványt okoz.
		6. d.	Az új vírus Magyarországon regionális járványt okoz.
		6. e.	Az új vírus Magyarországon országos járványt okoz.
A járvány csúcsát követő időszak	Az új vírus által okozott megbetegedések előfordulási gyakorisága a megfelelő surveillance-szal rendelkező országok többségében a járvány csúcsán tapasztalt szint alá csökken.		
Lehetséges következő járványhullám	A pandémiát okozó influenza vírus által okozott megbetegedések előfordulási gyakorisága a megfelelő surveillance-szal rendelkező országok többségében újból emelkedik.		
Pandémiát követő időszak	Az influenza előfordulása a megfelelő surveillance-szal rendelkező országok többségében a szezonális influenza előfordulási gyakoriságának alapszintjére tér vissza.		

4 Az influenza pandémia hatása az üzemfolytonosságra

4.1 Humán erőforrás

Az influenza pandémia hazai járványhulláma során a munkaerő létszámának drasztikus csökkenésére kell számítania. Ennek következtében – az összes szokásos szervezési módszer bevetése ellenére - csökkenhet a termelés, és mind mennyiségi, mind minőségi szempontból

romolhat a szolgáltatások szintje. Bizonyos funkciók teljes leállására is számítani kell. **Influenza pandémia során a gazdálkodó szervezet működésének célja a veszteség minimalizálásán túl az alapvető szükségletek kielégítése, és a társadalom működőképességének fenntartása szempontjából alapvető szolgáltatások fenntartása.**

4.2 A munkavállalók védelmének fontossága

A világjárvány megfékezése, felszámolása, a betegek gyógykezelése az egészségügy feladata. Pandémia során az egyik legfontosabb üzenet, hogy az egészségesek folytassák szokásos tevékenységüket és tegyenek meg minden tőlük telhetőt azért, hogy megvédjék magukat a fertőzéstől, a betegek pedig maradjanak otthon, amennyiben komplikációk nem lépnek fel.
A gazdálkodó szervezetek jelentősen hozzájárulhatnak a világjárvány megfékezésére tette erőfeszítésekhez azzal, hogy hozzájárulnak a munkavállalók egészségének védelméhez, és intézkedéseket hoznak a fertőzések munkahelyen történő terjedésének megelőzésére. Jelentős szerepet játszhatnak továbbá a pandémia társadalmi kárainak enyhítésében azzal, hogy hozzájárulnak a társadalom és a gazdaság folyamatos működőképességének biztosításához.

4.3 A munkaerő hiányzásához vezető okok

Influenza pandémia során a munkahelyi hiányzások hátterében többféle okok állhatnak. A legvalószínűbb ok az lehet, hogy a munkavállaló maga influenzás beteg lesz, vagy pedig beteg hozzátartozójáról kell gondoskodnia. Hiányozhat valaki gyász, kimerültség, fertőzéstől való félelem miatt is. Közegészségügyi-járványügyi intézkedések, mint például iskolabezárások is jelentősen hozzájárulhatnak a munkahelyi hiányzások növekedéséhez. A tömegközlekedés folyamatos működésében bekövetkező fennakadások is tovább súlyosbíthatják a helyzetet.

4.4 Tervezési alapadatok, és a hiányzás becslése

A tervezés alapját a munkahelyi hiányzások számszerű előrejelzése képezi. A felkészülés jelen stádiumában az influenza megbetegedések előfordulásának becsült értéke pandémia során (valamennyi korcsoportra és a hazai járvány teljes időtartamára vonatkozóan) a lakosság 25-35 százaléka. A munkahelyi hiányzások természetesen ennél magasabbak is lehetnek a megbetegedésen kívüli egyéb okok miatt (pl. beteg családtag ápolása).
A járvány teljes ideje alatt (helyi járvány esetén 6-8 hét) a munkavállalók 25-50 százalékának 5-10 napig tartó hiányzása várható. Mindez időben nem egyenletesen oszlik majd meg, mivel a járvány csúcsa körül (körülbelül 3 hét) jelentkezik a hiányzások túlnyomó többsége. Ekkor egy időben a munkavállalók egynegyede, egyötöde hiányozhat majd a munkahelyről. Kis, zárt közösségekben súlyosabb lefolyású járványra lehet számítani, mint kevésbé zárt, nagyobb közösségek esetén.
A munkaerő tervezésekor figyelembe kell venni a munkaerő demográfiai jellemzőit, a szokásos hiányzási arányokat, a gyermekes szülők és az egyéb gondozási kötelezettséggel rendelkező munkavállalók számát, valamint az otthoni munkavégzés lehetőségeit.

5 Az influenza pandémiás tervezésért és krízis kezelésért felelős csoport felállítása, és az influenza pandémiás terv elkészítése

A gazdálkodó szervezet vezetőjének a feladata a pandémiás felkészülést koordináló valamint kríziskezelő csoport (továbbiakban: influenza pandémiás válságstáb) megalakítása és a vezető kijelölése. Rögzíteni kell a válságstáb jogállását és hatáskörét. Gondoskodni kell arról, hogy a csapatban a szervezet valamennyi kulcsfontosságú funkciójának képviselete (pl. központi irányítás, humánerőforrás gazdálkodás, kommunikáció, foglalkozás egészségügyi szolgálat, stb.) megvalósuljon.
Az influenza pandémiás válságstáb feladatai a következők:

1. A felkészülési és cselekvési tervek elkészítése
2. A szükséges szervezési előkészületek és intézkedések megtétele a megfelelő készültségi állapot elérése céljából. Oktatás, képzés, felkészítés megszervezése.
3. A terv tesztelése gyakorlatok keretében
4. A krízis kezelése
5. Közreműködés a helyreállításban

A pandémiás terv elkészítésekor definiálni kell a felkészülési terv hatáskörét (pl. a gazdálkodó szervezet valamennyi alkalmazottja, szerződéses munkatársak, a dolgozók által ellátott családtagok, stb.). A tervben rögzíteni kell a felkészülés, megelőzés, végrehajtás és a helyreállítás során szükséges feladatokat, felelősöket és határidőket. A tervben javasolt meghatározni, hogy melyek azok a részfeladatok, amelyek kidolgozására később kerül sor, feltüntetve a határidőket és a felelősöket.
A tervben javasolt ismertetni a pandémiás veszélyhelyzet irányításának és ellenőrzésének a rendszerét a szervezeten belül. Meg kell határozni, hogy kinek a dolga a gazdálkodó szervezet pandémiás tervének aktiválása, és milyen információk szükségesek az ezzel kapcsolatos döntésekhez.
A pandémiás felkészülést koordináló csoport feladata a fentieken kívül a gazdálkodó szervezet pandémiás tervének összehangolása a nemzeti influenza pandémiás tervvel, valamint a megyei és az országos katasztrófa elhárítási tervekkel, továbbá egyéb hivatalos ajánlásokkal és útmutatókkal. Gondoskodni kell a terv rendszeres, legalább évenkénti felülvizsgálatáról, frissítéséről és a szükséges korrekciók elvégzéséről. A felkészülés során nagy hangsúlyt kell fektetni az oktatásra és a tervben foglalt intézkedések tesztelésére, gyakorlására.

6 Folyamatos működés biztosítása, üzemfolytonosság tervezése és szervezése

6.1 A társaság feladatainak elemzése

Az influenza pandémiás válságstáb feladata, hogy feltárja a gazdálkodó szervezet működésének sérülékeny, kritikus pontjait és a folyamatos működést veszélyeztető tényezőket egy influenza világjárvány vonatkozásában. Meg kell becsülni a részleges vagy teljes működéskiesés rövid és hosszú távú következményeit, és a működéskiesés átmeneti áthidalásának lehetőségeit. Azonosítani kell továbbá az influenza szempontjából leginkább veszélyeztetett munkaköröket.

6.2 A minimálisan fenntartandó működés/szolgáltatás és az ehhez szükséges kritikus létszám meghatározása

Pandémia idején a gazdálkodó szervezet túlélésének a kulcsa az alapvető funkciók fenntartása és a nem alapvető feladatok átmeneti felfüggesztése, halasztása.
A felkészülés idején meg kell határozni a krízishelyzet során minimálisan fenntartandó tevékenységek, és az ehhez szükséges munkaerőt. Át kell gondolni továbbá azt is, hogy melyek azok a termékek és szolgáltatások, amelyekre pandémia idején fokozott szükséglet alakulhat ki, és hogyan tud erre megfelelően felkészülni a szervezet. Arról is döntést kell hozni, hogy melyek azok a termékek és szolgáltatások, amelyek esetében a termeléshez, szolgáltatáshoz szükséges biztonsági létszám a pandémia idején várható hiányzási ráták mellett nem biztosítható, és ezért a termelés, szolgáltatás a járvány idején átmenetileg szüneteltetendő. El kell készíteni a halasztható tevékenységek és/vagy a helyettesíthető termékek listáját. Javasolt továbbá áttekinteni azokat a feladatokat, amelyek kizárólag a

szervezet telephelyén végezhetők, és amelyek mindenképpen személyes kontaktust igényelnek fogyasztókkal, vagy egyéb ügyfelekkel.
A felkészülési terv további fontos eleme a kritikus működéshez szükséges humán erőforrás folyamatos biztosítására és koordinációjára vonatkozó intézkedések tervezése.

6.3 A kritikus munkaerő biztosításának eszközei

A kritikus munkaerő biztosításának eszközei:

- A kritikus működéshez szükséges munkaerő fokozott védelme
- Az első vonalbeli munkaerő pótlása belső átcsoportosítással (helyettesítési terv, munkaerő betanítása)
- A szükséges munkaerő biztosítása külső források bevonásával

6.4 Humán erőforrás tervezése influenza pandémia idejére

A humán erőforrás tervezésnek a célja, hogy megfelelő módon felkészítse a gazdálkodó szervezetet az influenza pandémia idejére prognosztizálható, elhúzódó létszámhiány kezelésére.
A humánerőforrás gazdálkodási osztálynak naprakész információkkal kell rendelkeznie a betegség miatti távolmaradásokról, ezért van szükség a megfelelő adminisztráció vezetésére. Ehhez meg kell szervezni az információáramlást, és fel kell hívni az alkalmazottak figyelmét arra, hogy a kijelölt kontaktszemélyeket tájékoztassák a betegség miatti távolmaradásról, és a fertőzés tüneteinek megjelenéséről a munkahelyen.
Javasolt továbbá a főbejáratnál és a munkahelyeken figyelemfelkeltő táblákat kihelyezni, amelyen a dolgozók figyelmét felhívják arra, hogy influenza tüneteit hordozó alkalmazottak nem léphetnek be a munkahely területére.
A nem kulcsfontosságú alkalmazottak között jelentkező influenzás megbetegedésekről a humánerőforrás gazdálkodási osztály heti rendszerességgel készítsen beszámolót a vezetőség számára. A kulcsfontosságú feladatokat ellátó alkalmazottak (beleértve a helyettesítőket is) hiányzását javasolt naponta összesíteni és jelenteni a vezetőség felé.

6.5 A munkavállalók munkahelyi felkészítése

A munkavállalók felkészítése a világjárványra a felkészülés fontos eleme. A munkahelyi felkészítés célja:

- a munkaerő védelme, az influenza fertőzés megelőzése, a járvány terjedésének visszaszorítása,
- a gazdálkodó szervezet operatív infrastruktúrájának és működőképességének fenntartása,
- a minimálisan elégséges (kritikus) feladatok ellátásához szükséges tevékenység és a munkaszervezés ismertetése
- kulcsfeladatokat ellátni képes helyettesítő személyek biztosítása.

7 Intézkedések a munkaerő védelme céljából

7.1 Általános megfontolások

Az influenza világjárvány megfékezése, és a súlyos egészségügyi következmények megelőzése, csökkentése alapvetően a közegészségügy és az egészségügyi ellátórendszer feladata. A gazdálkodó szervezetek vezetői azonban az időben meghozott, megfelelő intézkedéseikkel jelentősen hozzájárulhatnak a vírus munkahelyi terjedésének, ezáltal pedig a pandémia következményeinek csökkentéséhez.
A biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtése a munkáltató feladata. A szükséges védőintézkedéseket a kockázatbecslés eredményének függvényében kell meghozni.

ARCHÍVUM

A munkahelyeken a következő átmeneti intézkedések bevezetése megfontolandó a munkavállalók védelme érdekében pandémia idején: munkahelyi kontaktusok számának csökkentése, zárt helyiségekben sok ember részvételével zajló események (pl. értekezletek) szüneteltetése, a takarítások gyakoriságának növelése, a kézhigiéné feltételeinek biztosítása, biztonságos hulladék elhelyezés, és sebészi szájmaszkok biztosítása azoknak, akiknél influenzás tünetek jelentkeznek a munkahelyen. Javasolt továbbá gondoskodni a zárt helyiségek gyakori szellőztetéséről, a megfelelő légcseréről.
A járványterjedés visszaszorításának alapvető eszköze, hogy még az enyhe tünetekkel rendelkező influenzás betegek is elkülönítésre kerüljenek. A betegség tüneteinek észlelésekor gondoskodni kell arról, hogy a munkavállaló haladéktalanul, és másokat a legkevésbé kitéve a fertőzésnek az otthonába távozzon, és a gyógyulásig közösségbe ne menjen. (Tanácsolják, hogy ne tömegközlekedéssel menjenek haza, illetve lehetőség szerint lássák el szájmaszkkal.) Orvosi kezelésre, kórházi ellátásra csak orvosilag indokolt súlyos, szövődményes esetben kerül sor.

7.2 Közösségi érintkezések korlátozása a munkahelyen

Alapvető cél a munkahelyi kontaktusok számának csökkentése, illetve a kritikus működés fenntartásához szükséges munkaerő fokozott védelme.
Meg kell határozni azokat a részlegeket, amelyek az influenzajárvány során üzemben maradnak, illetve amelyeket be kell zárni. Gondoskodni kell a létesítményekbe való bejutás és a közösségi érintkezések korlátozásáról. Meg kell határozni, hogy az ideiglenesen bezárt részlegeket mikor lehet újra megnyitni.
A fertőzés terjedésének megakadályozása szempontjából javasolt a járvány idejére a fő fogadó teret kiüríteni. A kulcsfontosságú feladatott ellátó munkatársakat az egy légterű munkaterületről javasolt a rendelkezésre álló zárt helyiségekbe költöztetni.
A kulcsfontosságú feladatokat ellátó alkalmazottaknak nem javasolt csoportokban dolgozni.
A külsős személyekkel történő találkozásokat a járvány ideje alatt a lehetőségekhez képest kerülni kell.
A pandémia ideje alatt javasolt a személyes jelenlétet igénylő tárgyalások, értekezletek számát a minimálisra csökkenteni, illetve azokat elektronikus kommunikációs csatornák igénybe vételével helyettesíteni (pl. videó konferencia). A munkahelyi kontaktusok számának csökkentése céljából elő kell készíteni, és szorgalmazni kell a különböző elektronikus kommunikációs csatornák használatát (elektronikus levelezés, telefonos kapcsolattartás, intranet) amely segítségével a munkaerő megbízható és aktuális információkhoz juthat, és így lehetőség adódik a szükséges kapcsolattartásra személyes találkozások nélkül.

7.3 Utazással kapcsolatos intézkedések

A nemzetközi utazások jelentősége és gyakorisága világszerte folyamatosan növekszik, nem kivétel ez alól Magyarország sem. A felgyorsult nemzetközi forgalom elősegíti a fertőző betegségek gyors elterjedését a Földön. A nemzetközi utazások korlátozására vonatkozó intézkedések igen költségesek, bevezetésük bonyolult, hosszú távú fenntarthatóságuk nem biztosítható. A nemzetközi egyezmények értelmében a lehetséges mértékig tiszteletben kell tartani az egyén jogát a szabad mozgáshoz. Az aktuális hazai és nemzetközi járványügyi helyzet függvényében a nemzetközi utazásokkal kapcsolatos információkról, illetve szükség esetén a javasolt óvintézkedésekről az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat országos és regionális szervei folyamatos tájékoztatást nyújtanak.
A belföldi utazások, és az ezzel járó közösségi érintkezések is elősegítik a vírus terjedését. A kulcsfontosságú alkalmazottak esetében – amennyiben otthoni munkavégzésre nincsen mód - a lehető legszélesebb körben lehetőséget kell biztosítani az otthoni munkavégzésre, és előre meg kell tervezni ennek a feltételeit. Amennyiben otthoni munkavégzésre nincs mód, az

egyéni munkába járás szorgalmazása illetve támogatása, pl. séta, kerékpár, vállalati gépkocsi biztosítása, saját gépkocsi használatának költségtérítése stb. jelentősen hozzájárulhat a munkavállaló egészségének megőrzéséhez. Az ezzel kapcsolatos szervezési kérdéseket (pl. megfelelő számú parkoló biztosítása) a tervezés során figyelembe kell venni.

7.4 Influenza elleni védőoltások

7.4.1 Szezonális influenza elleni védőoltás

A munkavállalók egészségének védelme nemcsak influenza pandémia idején fontos, ezért javasolt a szezonális influenza elleni oltást valamennyi munkavállaló részére minden évben felajánlani. A szezonális influenza védőoltás ugyanis nemcsak krónikus beteg, vagy idős személyek, hanem **egészséges felnőtt munkavállalók esetén is jelentős előnyökkel jár.**
A gazdálkodó szervezet számára a szezonális influenza elleni védőoltási program beindítása azzal az előnnyel is járhat, hogy ez által influenza pandémia idejére már egy kialakult oltóanyag logisztika áll a rendelkezésre. További előny, hogy a program hatására nőhet a munkavállalók körében az influenza elleni védőoltások elfogadottsága. A szezonális influenza oltóanyag igényt (a védőoltást kérő alkalmazottak száma) javasolt minden év szeptemberében felmérni, és a védőoltások beadását október, november folyamán megszervezni. A szezonális influenza védőoltások szervezése az egészséges munkavállalók körében a foglalkozás-egészségügyi szolgálat feladata, az oltóanyag a gyógyszertári forgalomból szerezhető be.
Az állam évente 1 300 000 adag influenza elleni oltóanyagot biztosít térítésmentesen az életkoruk, és/vagy egészségi állapotuk, vagy foglalkozásuk miatt fokozottan veszélyeztetett személyek oltására. A kockázati csoportok védőoltását minden évben a háziorvos végzi.

7.4.2 Influenza elleni védőoltás pandémia idején

Az influenza ellen a jelenleg ismert leghatékonyabb védekezés a specifikus védőoltás. Megfelelő minőségű és mennyiségű oltóanyag gyártása hosszú folyamat. Magyarország saját oltóanyag termelő kapacitással és kidolgozott gyártástechnológiával rendelkezik, így a világon az elsők között lesz képes megkezdeni a tömeges oltóanyaggyártást. Még így is fel kell azonban készülni arra, hogy a világjárvány elején még nem áll majd rendelkezésre megfelelő oltóanyag, és a gyártás megkezdését követően is hetekre-hónapokra lesz szükség elegendő mennyiségű oltóanyag gyártásához, elosztásához és kiszállításához. A védőoltások beadását követően mintegy 10-14 nap szükséges ahhoz, hogy a megfelelő védettség kialakuljon.
Mivel a szükséges mennyiség nem fog egyidejűleg a rendelkezésre állni, ezért az egészségügyi hatóságnak terveznie kell az oltóanyag elosztását és annak ütemezését az előállítás függvényében. Az oltásokra a WHO által javasolt és a nemzeti pandémiás tervben foglalt oltási sorrendnek megfelelően kerül majd sor. Ennek szellemében elsőként az egészségügyi ellátásban, a járvány felszámolásában, a nemzetgazdaság működésének fenntartásában, a lakosság alapvető ellátásában, a közrend és közbiztonság fenntartásában, az ország védelmében kulcsfontosságú feladatokat ellátók részesülnek majd térítésmentes védőoltásban. Ezt követően fokozatosan kerül sor a lakosság további – foglalkozásuk, vagy egészségi állapotuk miatt védendő – csoportjaira.
A pandémiás influenza elleni védőoltási program tervezéséhez szükség van a gazdálkodó szervezetek részéről felmerülő oltóanyag igény felmérésére. **Ehhez a gazdálkodó szervezeteknek meg kell határozni az influenza pandémiás terveikben a működés szempontjából kulcsfontosságú, fokozottan védendő munkaköröket telephelyenként, és ezekben a munkaköri kategóriákban fel kell állítani az oltandók prioritási listáját.** A telephely szerint illetékes egészségügyi hatóság a felkészülés során a felmerülő igények

szerint tervezi majd meg az oltóanyag logisztikát. A világjárvány idején a prioritási listák szerint kerül majd sor a védőoltások szétosztására és beadására.
Azoknak a gazdálkodó szervezetnek, akik influenza elleni oltóanyagot kapnak, fel kell készülni a vakcinák őrzött tárolására. Valamennyi, és a hűtőlánc biztosítására, a hőmérséklet monitorozására, mivel a felhasználásig minden vakcinát hűtőszekrényben, +2 és +8 °C közötti hőmérsékleten kell tárolni, és jégakkumulátoros hűtőtáskában kell szállítani.
A tervezés során ki kell jelölni a vakcinák megfelelő tárolásáért felelős személy(eke)t, valamint azt, hogy hol és kiknek a feladata lesz a védőoltások beadása és dokumentálása, valamint az oltóanyaggal történő elszámolás.

7.5 Antivirális szerek rendelése, tárolása, felírása, elosztása

Az antivirális szerek fontos szerepet játszanak mind az egyén, mind a közösség védelmében, amennyiben alkalmazásuk célzottan és körültekintően történik. Az antivirális szereket terápiás szerként, valamint megelőzési céllal is alkalmazzák. A legtöbb tapasztalat az antivirális szerek terápiás alkalmazásáról áll rendelkezésre. Az antivirális szerek csökkentik a tünetek fennállásának idejét és a betegség lefolyásának súlyosságát, amennyiben **a tünetek megjelenését követő 48 órán belül megkezdődik a kezelés**.
Megelőzésre való alkalmazásuk jelentős számú védendő ember esetén, a járvány teljes időtartamára vonatkozóan nagyon költséges, és nehezen fenntartható beavatkozás, továbbá jelentősen növeli a rezisztencia kialakulásának veszélyét, amelynek eredményeként a gyógyszer hatékonysága csökken. A megelőző gyógyszeres kezelés további hátránya, hogy a profilaxisban részesülők a gyógyszer szedésének befejezését követően ismét fogékonnyá válnak, és továbbra is megfertőződhetnek.
Az antivirális szerek alkalmazása során folyamatosan értékelni kell a vírus érzékenységét, a szer alkalmazásának hatékonyságát és biztonságosságát, amely a hazai és nemzetközi járványügyi szervek feladata. Jelenleg nem ismert, hogy az új pandémiás influenza vírus esetén kialakul-e és milyen gyorsan a rendelkezésre álló antivirális szerekkel szembeni rezisztencia. A megelőző célú felhasználás és ennek kapcsán a heteken át történő szedés esetén reálisan fennáll annak a veszélye, hogy mire a járvány kifejlődik, a készletek hatástalanná válnak, és a szer nem lesz többé alkalmas a súlyos szövődmények és a halálesetek kivédésére. **Mindezek miatt az antivirális szerek összehangolt, szakszerű és tervszerű alkalmazása mindannyiunk elemi érdeke azért, hogy a védekezés során a rendelkezésre álló antivirális szer készletek a lehető leghatékonyabb és legbiztonságosabb módon kerüljenek felhasználásra.** Az antivirális szerek alkalmazásának módjáról, illetve az alkalmazás megkezdéséről a fentiek miatt sem a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa, sem a gazdálkodó szervezet vezetője nem dönthet önállóan, saját hatáskörben, **Az antivirális szer készletek alkalmazásának megkezdésére, annak módjára kizárólag pandémia idején, az országos tiszti főorvos iránymutatása szerint, az egészségügyi hatóság országos egységes intézkedése alapján kerülhet sor.**
Az Infektológiai Szakmai Kollégium közelmúltban közzétett, antivirális szerek készletezésével kapcsolatos állásfoglalása szerint az egészségügy nem szorgalmazza az antivirális szerek cégek által történő beszerzését, készletezését, tiltani viszont nincsen lehetősége, sem szándéka. A cégek készletezése kétségkívül emeli a nemzeti készletek mennyiségét, ezáltal a felkészülés szintjét, de alapvető követelmény a vonatkozó jogszabályi előírások szigorú betartása.
Magyarországon a hatályos jogszabályok szerint a gyógyszerkészítmények beszerzésére kizárólag gyógyszer-nagykereskedők, illetve egészségügyi szolgáltatók jogosultak. Az antivirális szerekre is ez vonatkozik függetlenül attól, hogy gyógyszer, vagy gyógyszer alapanyag formájában történik a beszerzés. A gyógyszerek tárolása raktározása is gyógyszer-

nagykereskedelmi tevékenységnek minősül. Ezt a tevékenységet kizárólag a gyógyszerészeti államigazgatási szerv erre vonatkozó engedélyének birtokában lehet folytatni.
Amennyiben az adott gazdálkodó szervezet rendelkezik foglalkozás-egészségügyi szolgálattal, ez a szolgálat a működési engedélye birtokában – annak tartalmától függően – gyógyszerrendelésre és gyógyszertárolásra is jogosult. **Az antivirális készítmény munkavállalók számára történő kiadását a hatályos jogszabályok szerint kizárólag a foglalkozás egészségügyi szolgálat végezheti.**

7.6 A foglalkozás egészségügyi szolgálatok feladata influenza pandémia idején

- Az influenza gyanús személy észlelése, és a munkavégzésének azonnali felfüggesztése továbbá orvosi vizsgálata. Azokat az alkalmazottakat, akik a betegség tüneteit észlelik magukon, azonnal haza kell küldeni, és a teljes gyógyulásig nem állhatnak munkába.
- A tünetek fellépését követően 48 órán belül lehetőség szerint javasolt az antivirális kezelés megkezdése, illetve ebből a célból a beteg háziorvoshoz irányítása.
- Amennyiben az influenza gyanús személy súlyos tünetekkel jelentkezik, és sürgős kórházi ellátást igényel, biztosítani kell a beteg elkülönítését, és orvosi megfigyelését az elszállításig.
- Az influenza gyanús személy számára szájmaszk biztosítása, és a használat oktatása.
- Orvosi tanáccsal való ellátás a teendőkről fertőzés esetén, valamint a terjedés megakadályozásáról és a megfelelő higiénés magatartásról.
- Infekciókontroll szabályok betartása influenzás beteggel, illetve testváladékaival való érintkezéskor (pl. személyi védőeszközök használata, fertőtlenítés, fertőző hulladékok kezelése) az OEK útmutatásai alapján.
- Védőoltások szervezése és beadása az egészségügyi hatósággal együttműködve.
- A foglalkozás egészségügyi szolgálat egyéb feladataira vonatkozó működési rendjének meghatározása.
- A járvány idején a járvánnyal nem összefüggő, halasztható egészségügyi ellátások szüneteltetése. A sürgősségi betegellátást azonban a járvány idején is szükséges biztosítani.
- Pszichés támogatás a pandémia idején a minimális szolgáltatást nyújtó, fokozott terhelésnek kitett személyzet számára.
- A foglalkozás egészségi szolgálat dolgozóinak fokozott védelme a fizikai, biológiai, pszichológiai veszélyektől.

Járvány során monitorozni kell a betegek számát, beleértve azokat, akik a munkahelyen betegedtek meg, és szabályozni kell a biztonságos munkába való visszatérést. Ezért a foglalkozás egészségügyi szolgálatnak rendszeresen jelentenie kell a humán erőforrás gazdálkodásért felelős egységnek a hazaküldött alkalmazottak számát, valamint a munkába való visszatérésnek a lehetséges legkorábbi időpontját.
A fertőző beteg, illetve a környezetében szükséges, jogszabályban rögzített járványügyi intézkedések meghozatala a területileg illetéses ÁNTSZ kistérségi intézetének a hatáskörébe tartozik.

7.7 Infekciókontroll a munkahelyeken

7.7.1 Takarítás, fertőtlenítés

A járvány terjedésének aspecifikus megelőzését szolgálja a megfelelő és rendszeres takarítás. Pandémia idején a gyakran érintett felületek takarításának gyakoriságát növelni kell, de ezen kívül a takarítás az általános rend szerint történhet, a megfelelő takarítószerek előírásoknak megfelelő alkalmazásával. Speciális, szokásostól eltérő fertőtlenítő szerek alkalmazása nem indokolt. A nagy forgalmú és közforgalmat lebonyolító munkahelyeken, különösen az

éttermeknél, konyháknál, liftek előtereinél, lépcsőfeljáróknál javasolt alkohol alapú kézfertőtlenítő szerek kihelyezése.

7.7.2 Személyi higiéné

Az emberről emberre terjedni képes új vírustörzs kialakulása után a világjárvány nagy valószínűséggel elkerülhetetlen, így az emberek többsége előbb-utóbb találkozni fog az új influenza vírussal. Az aggodalom és félelem csökkentése érdekében egyértelmű tanácsokkal kell ellátni a munkavállalókat arról, hogyan védhetik meg magukat és családjukat a fertőzéstől. A személyi higiénéről szóló oktatás hatékony, olcsó és bárki által könnyen kivitelezhető intézkedés. A higiénés szabályok megtartásával csökkenthető a megbetegedések száma és lassítható a járvány terjedése.
A járvány idején az egészséges személyek folytassák a napi tevékenységüket. Az influenzafertőzés teljes biztonsággal nem kerülhető el, de a fertőződés esélye csökkenthető, ha kerülik a szoros érintkezéseket, és rutinszerűen alkalmazzák a standard személyi higiénés szabályokat, különös tekintettel a légzőszervi higiénére és köhögés-etikettre, és erre gyermekeiket is figyelmeztetik.

A javasolt higiénés szabályok a következők:

- Fertőző betegség esetén a teljes gyógyulásig tartózkodjon otthonában.
- Köhögéskor, tüsszentéskor zsebkendővel takarja el orrát és száját. Javasolt az eldobható papír zsebkendő használata.
- A használt zsebkendőket azonnal helyezze a táskájába vagy zárható szemeteszsákba.
- Gyakran mosson kezet meleg vízzel és szappannal, különösen orrfújás és a zsebkendő kidobása után. Ezzel megakadályozhatja, hogy a kezéről a szabad szemmel nem látható kórokozók tárgyakra, felületekre, onnan mások kezére, nyálkahártyájára kerüljenek.
- Rendszeresen tisztítsa meg a gyakran használt tárgyakat, gyakran érintett felületeket (asztal, kilincs stb.)
- Kerülje a zsúfolt helyeket különösen a zsúfolt zárt helyiségeket. Tartson minimum 1 m távolságot más személyektől.
- Kerülje a kézfogást.
- Kerülje a liftek használatát.
- Zárt terekben gondoskodjon a gyakori alapos szellőztetésről.
- Amennyiben influenzaszerű tünetei vannak, használjon eldobható szájmaszkot olyankor, amikor feltétlenül szükséges a lakását elhagynia, másokkal közeli kontaktusba kerül, esetleg betegvizsgálatra várakozik. Ezzel megelőzheti mások megfertőzését.

A védőeszközök nem nyújtanak 100 százalékos védelmet, de megfelelő használat mellett segíthetnek a fertőzés kivédésében. Egyéni védelmet nyújt az egyszer használatos kesztyű, a védőszemüveg, szájmaszk, elválasztó fal (plexi, üveg).
Respirátorok alkalmazása egészségügyi ellátás során, meghatározott egészségügyi beavatkozások végzésekor indokolt. A szájmaszkok fizikai barriert képeznek, ily módon védelmet nyújthatnak a cseppfertőzés ellen. A szájmaszk (sebészi maszk) egy sűrű szövésű anyag az orr és száj elé helyezve, és rugalmasan rögzítve. Feladata, hogy a beszéd, köhögés, tüsszentés során keletkező cseppeket felfogja, ezáltal megakadályozza a fertőzés terjedését.
Influenzás betegek esetében használatuk feltétlenül javasolt, amennyiben a beteg másokkal közeli kapcsolatba kerül, illetve amikor elhagyja az otthonát. A gazdálkodó szervezetek esetében tehát a szájmaszkok alkalmazása elsősorban azoknál a *munkavállalóknál javasolt,*

akiknél a fertőzés tünetei a munkahelyen jelentkeznek. Fontos hangsúlyozni, hogy a szájmaszk viselése nem helyettesíti a munkavállaló hazaküldését.

8 Pandémiás tervezési útmutató gazdálkodó szervezetek számára

8.1 Feladatok és felelősségek fázisonként

Az intézkedéseket javasolt a pandémia WHO által meghatározott fázisaihoz tervezni, amely elősegíti azt, hogy az egyes gazdálkodó szervezetek időben, más szervezetekkel összehangoltan hozzák meg intézkedéseiket.
A készültségi fokozat megváltozásáról az EVSZ hivatalosan tájékoztatja az EüM-et. Az EüM felelőssége, hogy a megfelelő tájékoztatást eljuttassa a kormányhoz, a többi ágazat vezetőjéhez, az ÁNTSZ-hez (OTH és OEK), és az egészségügyi ellátásban dolgozókhoz. A 6. fázison belül a releváns nemzeti szakasz deklarálása, valamint az erről szóló információ továbbítása az EüM feladata.

3. fázis	Egy állati, vagy emberi-állati reasszortáns influenza vírus szórványos megbetegedéseket, vagy kisebb eset-halmozódásokat okoz emberek között, de még nem képes olyan hatékonyan emberről emberre terjedni, hogy a lakosság körében folyamatosan járványokat okozzon.

- A vállalat pandémiás tervének kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős személy, valamint a vezetése alatt álló pandémiás felkészülést koordináló valamint kríziskezelő csoportot megalakítása (5. fejezet).
- A folyamatos működés biztosításának, az üzemfolytonosságnak a tervezése és szervezése influenza pandémia idejére (6. fejezet).
- Intézkedési stratégia kialakítása a munkaerő védelme céljából (7. fejezet).
    - Influenza elleni védőoltásban részesítendők prioritási listájának meghatározása
    - Antivirális kezelésben részesítendők száma, és a szükséges/rendelkezésre álló antivirális szer mennyisége
- Elkészül a gazdálkodó szervezet influenza pandémiára történő felkészülési és intézkedési terve.
- A szezonális influenza védőoltási program elkészítése, a védőoltás biztosítása.

4. fázis	Egy meghatározott új, állati, vagy emberi-állati reasszortáns influenza vírus bizonyítottan képes emberről emberre hatékonyan terjedni, és egy adott országban a lakosság körében folyamatosan járványokat okozni.

- A pandémiás felkészülés folytatása, a tervek összehangolása a nemzeti influenza pandémiás tervvel és egyéb szakmai ajánlásokkal.
- Döntés influenza pandémiás havária készlet feltöltéséről, a beszerzés ütemezéséről.
    - A szükséges antivirális szerek beszerzési, elosztási, ellenőrzési és elszámolási rendjének meghatározása a foglalkozás egészségügyi szolgálat bevonásával, az egészségügyi hatóság rendelkezéseivel összhangban.
    - Oltóanyagok, maszkok, fertőtlenítőszerek, stb. beszerzésének, szétosztásának tervezése, ütemezése, a felhasználás ellenőrzési rendszerének kialakítása.
- Szezonális influenza elleni védőoltásoltás biztosítása, az átoltottság növelését célzó stratégia kialakítása
- Az influenza pandémiás kockázat kommunikáció beindítása.

5. fázis	Ugyanaz az új influenza vírus folyamatosan képes a lakosság körében járványokat okozni egy adott WHO régió két, vagy több országában.

ARCHÍVUM

- A pandémiás terv véglegesítése
- A minimális szolgáltatásokhoz/működéshez szükséges munkakörök listájának véglegesítése
- Munkavállalók névsorának véglegesítése a minimális szolgáltatások biztosításához szükséges munkakörökben, valamint a potenciális helyettesítők megnevezése
- Az távmunkát végzők körének véglegesítése, a munkafeltételek kialakítása.
- A munkavállalók felkészítése az influenza pandémia során várható munkahelyi változásokra
- Önálló, őrzött raktárhelyiség biztosítása a pandémiás havária készlet tárolására
- A krízishelyzetben való működés kipróbálására gyakorlatok keretében szervezeti egységenként, valamint a gazdálkodó szervezet egészében.
- A gyakorlatok értékelése, hiányosságok feltárása, szükséges korrekciók elvégzése a tervben és egyéb szükséges intézkedések megtétele.
- A foglalkozás egészségügyi szolgálat felkészül a védőoltások és az antivirális szerek tárolásával és alkalmazásával kapcsolatos speciális feladatokra és az aspecifikus megelőzésre vonatkozó tanácsadásra. Felkészíti a külföldre utazókat az utazással kapcsolatos kockázatokról, és a megelőzésről.

6. fázis	Az 5. fázisra meghatározott kritériumokon túl ugyanaz az új vírus folyamatosan képes a lakosság körében járványokat okozni egy másik WHO régió legalább egy országában.

- Megkezdik az influenza miatti munkahelyi hiányzások, illetve a munkahelyen jelentkező influenza megbetegedési tünetek monitorozását.
- Valamennyi szervezetnek és intézménynek újra át kell tekinteni a pandémiás felkészülési és cselekvési tervét, különös figyelmet fordítva a humán erőforrás szervezésre, logisztikára és az üzembiztonságra, a minimális működés illetve az esszenciális feladatellátás folyamatos biztosítására.
- Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a gazdálkodó szervezet külső környezetéből érkező, influenza pandémiára vonatkozó információkat.

6. a. b. szakasz

- A járvánnyal már érintett országokban dolgozó, illetve oda utazó munkavállalók védelme az egészségügyi hatóság aktuális ajánlásai, rendelkezései alapján.
- A minimális szolgáltatás/működés biztosításához szükséges munkakörökben dolgozók tájékoztatása a minimális szolgáltatások tartalmáról,
- Oktatás (egyéni védőeszközök alkalmazása, gyógyszeres megelőzés, higiénés normák és magatartási szabályok)
- Felkészítés (egészségügyi krízishelyzet kezelése, pszichés támogatás)

6.c.d. szakasz

- A szervezeteknek és intézményeknek készen kell állniuk a tevékenységeik átszervezésére és az átállásra a minimálisan szükséges szolgáltatások folyamatos fenntartására és az alapvető feladatok ellátására. Az aktivitási szintet úgy kell igazítani, hogy a fellépő létszámhiány mellett is el tudják látni az alapvető feladataikat, illetve szükség esetén a többletfeladatokat is. Törekedni kell a foglalkozás egészségügyi szolgálat felszereltségének javítására és a fokozott humán erőforrás szükséglet kielégítésére.
- A takarító személyzet létszámának a megváltozott feladatokhoz történő igazítása, a takarítás rendjének megváltoztatása.
- Értekezletek, gyűlések, rendezvények szüneteltetése, a kontaktusok számának minimalizálása érdekében tervezett további intézkedések bevezetése.

ARCHÍVUM ARCHÍV

- A kritikus feladatot ellátó munkaerő biztonságos munkába járása érdekében tervezett intézkedések bevezetése.
- Az egészségi állapot fokozott egyéni ellenőrzésének, és a megjelenő influenzás tünetek azonnali jelentésének elrendelése.
- Tanácsadás, informálás a hatékony védekezésről, a személyi és légzőszervi higiénés normákról és a megelőzés egyéb lehetőségeiről.
- Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy további utasításig valamennyi egészséges ember a szokásos rend szerint folytassa a napi munkavégzését.

6.e. szakasz

- Járványügyi veszélyhelyzeti működés elrendelése – minimális működés/szolgáltatások biztosítása.
    - Közösségi érintkezések korlátozása a munkahelyen. Összejövetelek, csoportos tevékenységek korlátozása.
    - A személyes találkozásokat kiváltó kommunikációs csatornák használatának elrendelése.
    - A minimális szolgáltatást ellátók számára a lakóhely és munkahely között, valamint a szervezeti egységek között történő utazással kapcsolatos intézkedések foganatosítása, távmunka beindítása.
    - A nem alapvető fontosságú kiegészítő szolgáltatások szüneteltetése.
    - Az üzemi étkeztetés, büfé működésének időszakos felfüggesztése, vagy szervezési megoldásokkal az egyidejűleg ott tartózkodó létszám korlátozása.
    - Az influenza elleni antivirális készítmények alkalmazásának megkezdése az előre meghatározott munkavállalói körben, amennyiben a szükséges készletek rendelkezésre állnak, és azt az országos tiszti főorvos elrendeli.
    - Az antivirális szerek felhasználásának monitorozása és szükség esetén további felhasználásra szánt készletek felkutatása.
    - Védőoltások megkezdése az oltandók prioritási listája alapján.
    - Személyes ügyfélfogadás, ügyféllátogatások, kereskedelmi tevékenység szüneteltetése a lehető legszélesebb körben
- A kommunikáció bővítése, kríziskommunikáció beindítása.
- Vagyonvédelem
    - A pandémiás havária készletek fokozott védelme

Helyreállítás

A pandémia utáni időszaknak az a célja, hogy mielőbb helyreálljon az interpandémiás időszakra jellemző működési rend és a szokásos kapacitások ismét a rendelkezésre álljanak. A helyreállításhoz szükséges idő azonban függ a pandémia következményeinek súlyosságától. Erre az időszakra az a jellemző, hogy a humán és anyagi erőforrások ekkorra már kimerültek, és továbbra is ellátási problémák jelentkeznek.
Javasolt teendők:

- A pandémia gazdálkodó szervezetre vonatkozó következményeinek áttekintése, a bekövetkezett károk felmérése.
- Az első járványhullám során bekövetkezett influenza megbetegedések, halálesetek számának áttekintése.
- Felkészülés egy lehetséges következő járványhullámra.
- Felkészülés a pandémia után potenciálisan bekövetkező munkaerő, illetve alapanyag hiányból adódó fokozott versenyre.

ARCHIVUM PROTHY

- Az influenza elleni védőoltási program kiterjesztése valamennyi munkavállalóra, amennyiben ez még nem történt meg.
- A pandémiás időszakban meghozott intézkedések, és a szerzett tapasztalatok értékelése, a pandémiás terv szükség szerinti módosítása.

9 Kommunikáció

9.1 Kommunikációs terv

A pandémiára történő felkészülés, a megelőzés és kárenyhítés valamint a helyreállítás eredményessége nagyban függ az influenza pandémiás válságstáb és a munkavállalók, a vezetőség és egyéb érintettek együttműködésétől. Ennek a feltétele a hatékony, kétirányú kommunikáció a válságstáb és a többi szervezeti egység vezetői és beosztottjai között, továbbá erőteljes és összehangolt kommunikáció a szervezet külső környezetébe tartozó kulcsszereplőkkel.
A jó kommunikációs stratégia önmagában véve is jelentősen hozzájárul a pandémia következményeinek csökkentéséhez, és valamennyi további intézkedés, intervenció megvalósítását elősegíti, és hatását erősíti.
A pandémiás kommunikációs terv elkészítése az influenza pandémiás válságstábnak és a szervezet kommunikációért felelős szervezeti egységének közös feladata. A terv biztosítja, hogy a vállalat egyértelműen, következetesen és időszerűen teljesítse a kommunikációs célkitűzéseket. A kommunikációs csoport feladata, hogy koordinálja a különböző célcsoportok felé irányuló kommunikációt a pandémiára való felkészülés, valamint a krízis során.

Kockázat-kommunikáció és krízis-kommunikáció

Kétféle típusú kommunikációra célszerű felkészülni: kockázat-kommunikációra és krízis-kommunikációra. Előbbire a pandémiát *megelőző* időszakban, utóbbira pedig a pandémia *folyamán* van szükség.
A kockázat-kommunikáció magyarázó jellegű. Fontos eleme a kockázat-értékelés. Alapvető feladata, hogy a munkavállalókat felkészítse a pandémiára oly módon, hogy szükség esetén képesek legyenek önállóan a megfelelő döntéseket meghozni, és célszerű módon cselekedni. A jó kockázat-kommunikáció megalapozza a sikeres krízis-kommunikációt.
A kockázat-kommunikációval szemben a krízis-kommunikáció rövid, rendelkező hangvételű, egyszerű és világos utasításokat tartalmaz. A határozott fellépés, a világos instrukciók és az ellentmondásmentes, összehangolt kommunikáció csökkenti a félelmet és pánikot, és növeli a hajlandóságot az együttműködésre.
A kommunikátor személyének kiválasztása a kommunikáció fajtájától és az üzenet tartalmától függ. A kommunikátor személye része az üzenetnek. A megfelelő felkészítés a sikeres kommunikáció alapfeltétele.

A kommunikációs célcsoportok

- Munkavállalók
- Vezetőség
- Lakosság
- Ügyfelek, vevők
- Kormányzat, hatóságok
- Üzlettársak

ARCHÍVUM

A kommunikációs stratégia

A felkészülés szakaszában:

1. Növelni kell a munkavállalók influenzával kapcsolatos ismereteit, és tudatosítani a veszély jelentőségét. Segítséget kell nyújtani a megfelelő személyi higiénével és az influenza megelőzésével kapcsolatos ismeretek elsajátításához, és elő kell segíteni a megfelelő viselkedésformák elterjedését.
2. Fel kell készíteni a gazdálkodó szervezetet egy új influenza vírusvariáns valószínű megjelenésére, és annak következményeire. Minél szélesebb körben be kell vonni a tervezésbe az érintetteket, ismertetni kell a tervezett intézkedéseket. Meg kell nyerni a vezetőket és a munkavállalókat az együttműködésre.
3. El kell magyarázni, hogy milyen lehetősége és szerepe van az egyénnek, valamint a gazdálkodó szervezet egészének a megelőzésben és a kárenyhítésben.
4. Biztosítani kell a munkavállalókat arról, hogy az egészségük és jólétük a vállalat számára prioritás.

A pandémia hazai szakaszában:

1. A vezetők és beosztottak mobilizálása a közös és összehangolt fellépésre. Az egyén és a közösség felelősségének a megfelelő kommunikálása.
2. Olyan üzeneteket kell kialakítani, amely egyértelművé teszi, hogy a vállalat számára a munkavállalók, és köztük a betegek érdekei fontosabbak, mint a kereskedelmi és gazdasági szempontok.
3. Rendszeres, időben történő, világos és konzisztens információk nyújtása és egyértelmű instrukciók közlése.
4. A gazdálkodó szervezet működőképességének fenntartása, és az alapvető feladatok ellátása érdekében szükséges intézkedések ismertetése.
5. A személyes találkozásokat csökkentő, illetve kiváltó kommunikációs csatornák működtetése.

ARCHIVUM PROFIL

10 Függelék

TERVEZÉS			
ELLENŐRZŐ LISTA	**Pandémiás felkészülést koordináló személy valamint pandémiás válságstáb kijelölése**	Feladatok és felelősségek meghatározása a tervezés, végrehajtás és ellenőrzés vonatkozásában.	▪ Pandémiás koordinátor kijelölése ▪ Tagok delegálása a pandémiás válságstábba, továbbá folyamatos felkészítés és oktatás
	A szervezet külső és belső környezetéből származó információk integrálása a tervezési folyamatba	A munkavállalók és vezetők megnyerése, együttműködés kialakítása. Kommunikáció a szervezet külső környezetével, PR.	▪ Találkozók, gyakorlatok szervezése a felkészülésben érintettekkel. ▪ Kapcsolati háló kialakítása (Web-oldal, e-mail, telefon, stb.) és rendszeresítése, külső és belső kommunikáció, információcsere beindítása.
	Alapvető feladatok/tevékenységek meghatározása	Alapvető feladatok illetve tevékenységek azok, amelyek a gazdálkodó szervezet működőképességének fenntartása szempontjából kritikusak. Ehhez szükség van a szervezet valamennyi feladatának/tevékenységének átfogó áttekintésére, és a fontosságuk mérlegelésére.	▪ Azoknak az alapvető feladatoknak, termékeknek és szolgáltatásoknak a meghatározása, amelyek a szervezet működőképességének fenntartásához szükségesek. ▪ Azoknak az alapvető feladatoknak, termékeknek és szolgáltatásoknak a meghatározása, amelyek folyamatos biztosítása a társadalom működőképességének fenntartása szempontjából alapvetően szükséges.
	Alapvető feladatok átruházásának, helyettesítéseknek az előkészítése	Fel kell készülni arra, hogy egy elhúzódó járvány során bizonyos alapvető feladatok ellátását, ellenőrzését a feladatot szokás szerint ellátó munkavállalói csoportról más munkavállalókra ruházzák át.	▪ Az elsődleges fontosságú feladatok ellátásához szükséges képességek és képzettségek meghatározása. ▪ Mivel helyi járványok térben és időben elkülönítetten alakulhatnak ki, így a helyi/regionális kirendeltségek között feladatmegosztás lehetőségét is érdemes mérlegelni.
	A munkaerő, felszerelés és háttér infrastruktúra fontossági sorrendjének meghatározása.	A működőképesség fenntartása és az alapvető feladatok ellátása szempontjából kulcsfontosságú személyzet és infrastuktúra minőségi és mennyiségi értékelése, a fontossági sorrend felállítása.	▪ Az elsődleges fontosságú feladatok mellett a második és a harmadik vonalba tartozókat is meg kell határozni. ▪ Feltárni a különböző szintek közötti kapcsolatokat, függőséget.

ARCHIVUM

ELLENŐRZŐ LISTA	**Munkahelyi hiányzások előrejelzése**	A becslések alapját képezik az alábbiak: megbetegedési esetek a munkavállalók, illetve a családtagjaik körében; közösségi korlátozó közegészségügyi intézkedések, pl. iskolabezárás; fennakadások a tömegközlekedésben.	▪ A pandémia lefolyására vonatkozó adatok, formációk és előrejelzések összegyűjtése, és nyomon követése. ▪ A munkavállalók családi hátterének és szükségleteinek feltérképezése.
	Az alapszintű működőképesség fenntartására irányuló tervezés	Javaslatok előterjesztése a működőképesség fenntartására irányuló intézkedésekre.	▪ A működőképesség tekintetében másod-, harmad vonalba tartozó munkaerő képzése a kritikus feladatok ellátására. ▪ További külső munkaerő bevonásának lehetőségei (nyugdíjasok, diákok, családtagok…) ▪ Javaslat előterjesztése a stratégiai tartalék képzésére az alapvető fontosságú ellátmány, alapanyag, felszerelés tekintetében. ▪ Javaslat előterjesztése a működőképesség fenntartásában kulcsszerepet játszó folyamatokat támogató, kiszolgáló rendszerek biztosítására.
	A szükséges munkaerő biztosítása az alapszintű működőképesség fenntartásához	Javaslatok megfogalmazása a munkavállalók, családtagjaik, az ügyfelek/vásárlók, valamint a tágabb közösség egészségének védelmét célzó intézkedések meghozatalára.	▪ Orvosi konzultáció és ellátás biztosítása munkahelyen jelentkező megbetegedési tünetek esetén. ▪ A munkavállalók évenkénti influenza elleni védőoltásának támogatása. ▪ A munkavállalók egészségnevelése, képzése. ▪ Az influenza munkahelyi terjedését akadályozó intézkedések kidolgozása (betegek hazaküldése, fertőtlenítés, maszkok viselése) ▪ Utazással kapcsolatos intézkedések előkészítése ▪ A bevezetendő intézkedések tesztelése, gyakorlása, oktatása

ARCHÍV

	Elsőbbségi sorrend meghatározása a megelőző ellátások igénybevételére	A szűkösen rendelkezésre álló egészségügyi erőforrások következtében szükség van a megelőző ellátásokban részesülők fontossági sorrendjének felállítására. Az antivirális szerek és védőoltások célcsoportjainak jegyzéke és az elsőbbségi listák összeállítása képezi az elosztás ütemezésének és tervezésének az alapját. A szervezet feladata, hogy meghatározza a folyamatos üzletmenete szempontjából kritikus foglakozási kategóriákat, és ezeken belül meghatározza és a fontossági sorrendbe állítsa a munkavállalóit.	▪ Sorrend felállítása az influenza elleni védőoltás és az antivirális szerek igénybevételére. ▪ Egyéb megelőző intézkedések célcsoportjainak felállítása.
	Kapcsolattartás a központi és helyi államigazgatási szervekkel, és a járványügyi szakemberekkel	A szervezet nincs egyedül az influenza pandémia leküzdésében. A pandémia megfékezése akkor lehet sikeres, ha a közösség, az államigazgatás a gazdasági szervezetek és a járványügyi szakemberek együttműködnek, és összehangolt intézkedéseket hoznak.	▪ Együttműködés a Kormánnyal, EüM-mel, ÁNTSZ-szel és az Országos Epidemiológiai Központtal. ▪ Amennyiben a szervezet a társadalom működőképességéhez alapvetően szükséges feladatokat lát el, kommunikálja ezt a közösség és a döntéshozók felé. ▪ Határozza meg, hogy kitől milyen segítségre és támogatásra van szüksége, és melyek azok a területek, amelyek tekintetében a Kormány, az egészségügyi hatóság, és a közösség számíthat az Önök segítségére és támogatására a pandémia leküzdésében. ▪ Hozza nyilvánosságra a pandémiára felkészülés tervét, és hangolja össze egyéb kulcsszereplők terveivel.

ARCHÍVUM

TERVEZÉS FÁZISAELLENŐRZŐ LISTA			
	Hangolja össze a kockázat és krízis kommunikációs protokollokat, fejlessze a kommunikációs képességeket. Biztosítsa a megfelelő kommunikációs csatornák rendelkezésre állását	A hatékony, konzisztens és időben történő kockázat- valamint krízis kommunikáció alapvető fontosságú a szereplők tájékoztatása és felkészítése tekintetében.	▪ Értékelje és vizsgálja felül a szervezet normál és veszélyhelyzeti kommunikációs protokolljait. ▪ Készítse elő a kommunikációs üzeneteket ▪ Működjön együtt a veszélyhelyzet felszámolását irányító területileg illetékes szervekkel, és vegyen részt az üzenetek összehangolásában. ▪ Azonosítsa és értékelje a rendelkezésre álló kommunikációs csatornákat és eszközöket, és szükség esetén tegyen javaslatot ezek fejlesztésére.
	PR és média kapcsolatok	A PR és médiakapcsolatok jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a szervezet a folyamatos működőképességéről informálja a közösséget, a vásárlókat/ügyfeleket, és gyorsan eloszlassa a szervezettel kapcsolatban esetleg elterjedő téves információkat.	▪ Kapcsolattartás a helyi / regionális / országos médiával. Folyamatos párbeszéd kialakítása. ▪ Értékelje a felmerülő igényeket, a célközönséget és a hozzájuk eljuttatandó üzeneteket. ▪ Tárja fel azokat a lehetőségeket, eseményeket, amikor tájékoztathatja a szervezete számára fontos célközönséget.
	A tervekben foglalt intézkedéseket beindító események és a lehetséges reakciók azonosítása, dokumentálása, ellenőrzése	A tervekben foglalt intézkedéseket beindító esemény az, amikor a külső vagy belső környezet megváltozása arra kényszeríti a szervezetet, hogy válaszlépéseket tegyen.	▪ Értékelje, hogy mely események idézik elő a nemzetközi, nemzeti, helyi pandémiás riasztás különböző fázisait, és mindez milyen hatással lehet a szervezet működésére. ▪ Határozza meg a szervezet pandémiás tervében foglalt intézkedéseket beindító és befejező eseményeket, azok észlelését, felügyeletét, ellenőrzését. ▪ Szervezze meg az intézkedések tekintetében releváns külső és belső események monitorozását.
	Tervezési ciklus megvalósítása, a tervek folyamatos felülvizsgálata	A tervezési ciklus része; tervezés, végrehajtás, ellenőrzés, tervek módosítása, és időszakos felülvizsgálata.	▪ Hajtsa végre a tervekben foglaltakat a pandémiás fázisoknak megfelelően. ▪ Folyamatosan kísérje figyelemmel és értékelje az intézkedések célszerűségét és hatékonyságát. ▪ Szükség szerint módosítsa a tervet. ▪ Időszakonként (legalább évente) tekintse át és vizsgálja felül a tervet, és szükség szerint aktualizálja azt.

ARCHIVUM

11 Rövidítések jegyzéke

NIPT	Nemzeti Influenza Pandémiás Terv
EU	Európai Unió
WHO	Egészségügyi Világszervezet
EüM	Egészségügyi Minisztérium
ÁNTSZ	Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat
OEK	Országos Epidemiológiai Központ

ARCHÍVUM
ARCHÍV